

1. Korintským 1,26 – 2,9

Zahájení akademického roku 2012-2013

1. Koho si Bůh povolává?

1.1. „Pohleďte, bratři a sestry, koho si Bůh povolává“!

„Pohleďte, bratři a sestry, koho si Bůh povolává“! Tak, a teď se můžete začít sázet, na koho ukázu prstem: Na sebe, nyní už řádně zvoleného a ustanoveného studentského faráře ETF? Na vás, náhodné či pravidelné účastníky středních studentských bohoslužeb? Nebo zvolím neutrální polohu a rozpovídám se o sociologické struktuře pavlovských sborů (exkurs historicko-theologický) nebo se zamyslím nad číslu nejnovějších českých statistik (exkurs prakticko-theologický). Koho si Bůh povolává? Jedno je jasné: Nikoli elity. Tato fakulta má věhlasnější profesory a profesorky, než jsem já; má úspěšné studenty, kteří pospíchají nahoru do vyšších pater – pokud se vydají dolů, pak do knihovny. V universitních přehledech figurujeme silou tradice na druhém místě. Svou velikostí, ale žel i svou akademickou úrovní bychom však patřili spíše někam na konec těchto seznamů. Nejsme prestižní fakulta. Kdo studuje na více školách, dá si teologii na druhé místo: jako hobby, až vybude-li čas. Současné domácí celebrity studovaly, pokud vůbec někde, pak někde jinde; budoucí české elity ťukají na vrata jiných institutů či akademií. Poslední VIP, jejíž jméno bývá spojováno se jménem naší fakulty, byl – T.G. Masaryk. Nemám rád slogan o „konci konstantinské éry“, ale nemohu než suše konstatovat: Vracíme se do situace před dvěma tisíci lety. Sbor řeckého přístavního města Korintu, dopravního uzlu a obchodního a námořního centra regionu, tvořily ve většině nižší vrstvy tehdejší společnosti.

Není mezi vámi ani mnoho moudrých, ani mnoho mocných, ani mnoho urozených.

„Není jich mezi vámi mnoho“ neznamená „Není mezi vámi žádný“. Nerad bych beze zbytku vyhověl tíhnutí minoritního českého evangelictví ke kontrakultuře. Ježíšovi učedníci byli, pravda, rybáři, ale evangelia jmenují také Nikodéma a Josefa z Arimatie. A časově posledním, leč významem prvním Kristovým učedníkem byl sám autor dopisu Korintánům, farizeus Saul alias apoštol Pavel. Již v prvních generacích křesťanů měly křesťanské sbory své mecenáše a lobbisty mezi římskými úředníky, vojáky, obchodníky a jejich manželkami a vdovami.

Větou *Není mezi vámi mnoho moudrých ani mocných* Pavel prostě říká: Být křesťanem není móda dneška, křesť je mezi našimi intelektuálními, ekonomickými či politickými elitami spíše vzácností, kostely plní především ti sociálně slabší – kterých je ostatně vždy a všude většina. Neříká to proto, aby poukázal na levicový potenciál, jaký představuje ve společnosti církev. Říká to proto, aby ukázal na podivuhodné Boží preference. Bůh se rozhodl pro ty vzadu, pro nemoudré, nevlivné, neurozené, pro ty, jimiž tento svět opovrhne, aby zahanbil ty vpředu, moudré, silné, ty, které tento svět obdivuje. Tímto upřednostněním upozaděných Bůh nechtěl rozevřít už beztak zející propast mezi jedněmi a druhými. Chtěl jím ukázat na sebe, upozornit na to, že jeho logika není logikou naší. Pavel neváhá mluvit o volbě, o *vyvolení* (theologem vyvolení není až Augustin, Luther nebo Barth) a toto Boží vyvolení přirovnat k aktu stvoření. „*Vyvolil to, co není, aby to, co jest, obrátil v nic*“. „Creatio ex nihilo“ a „annihilatio entis“. *Podle lidského soudu, podlé těla, KATA SARKA, v očích světa je to pošetilost, nerozum, bláznovství. Toto Boží bláznovství je plně kompatibilní s Boží záchrannou expedicí do světa hříšných lidí. Kristus Ježíš, který vstoupil mezi nás jako betlémské mimino a skončil mezi námi jako golgotský Muž bolesti, „se nám křesťanům a křesťankám stal moudrostí od Boha, spravedlností, posvěcením a vykoupením“* – co slovo, to základní kámen pavlovské teologie.

Proč se naše ospravedlnění, vykoupení a posvěcení odehrálo takto? To proto, „*aby se tak žádný člověk nemohl vychloubat*“; ne snad před lidmi, nýbrž *před Bohem*. Kdo se chce

chlubit před lidmi, nechť se chlubí – skoro se bojím tu nekorektní větu vyslovit do konce, čiší z ní sebevědomí Izraele – v *Pánu*. Kdo se chlubí, ať se chlubí svým nezaslouženým vyvolením! Kdo se chlubí, ať se chlubí tím, že také on/také ona je „z *Boží moci v Kristu Ježíši*“, že náleží mezi vyvolené, patří k Božímu lidu Izraeli. Mám-li se chlubit, budu se chlubit tím, že smím – vedle svého theologického bádání a vyučování – dělat studentského faráře; máte-li se chlubit, chlubte se tím, že smíte chodit - vedle svého vasedávání v knihovně nebo v Marathonu – na studentské bohoslužby. Odpověď na řečnickou otázku *Pohleďme, koho si Bůh povolává* tedy zní: *Toho, koho si předtím vyvolil*, tedy: Kdekoho. Taky vás. Taky tebe. Taky mne. To je nám ale podívaná!

1.2. Nepřišel jsem k vám dělat chytrého.

Jakkoli si tady v kapli nemohu a nechci hrát na hloupého, nutit se do role prostáčka nebo nevzdělance, pokoušet se o nějaký návrat k první naivitě, nepřicházím k vám jako váš studentský farář s tím, že budu mezi vámi dělat chytrého. A naopak, jakkoli bych nerad, abyste sem chodili jako do intelektuální kavárny, rozhodně nechci, abyste tady vypínali s mobilními telefony i mozek. V tichosti meditovat tu, slibuji, občas budeme; mluvit nebo tančit v extázi tu, doufám, nikdy nebudeme. Křesťanské kázání, říká Pavel, se neproказuje lidskou moudrostí a lidským umem, křesťanské kázání se *proказuje Duchem a mocí*. Je to řeč, která lidský rozum a um zapojuje do služby Boží moci, do aktivity Ducha svatého. Slogan o „*důkazu Ducha a síly*“, „*über den Beweis des Geistes und der Kraft*“, neproslavil nějaký pietista, nýbrž vyhlášený nepřítel všeho pietismu, německý osvícenský laický theolog GOTTHOLD EPHRAIM LESSING. Pavlovo programové prohlášení *Nehlásat Boží tajemství nadnesenými, vemlouvavými slovy nebo vymělkovanou moudrostí*, popř. *Neopírat své kázání o parádní rétoriku či sofistiku* neznamená mluvit nelogicky, nýbrž mluvit průhledně, transparentně: tak, že budeme svým mluvením uprostraňovat promluvení Božímu. Jak napsal v komentáři k tomuto místu JOSEF B. SOUČEK: Proto, „aby bylo možné prorazit obalem lidského slova k jádru Božímu, je třeba, aby ten obal nebyl příliš zdůrazňován, nýbrž spíš ustupoval do pozadí“. (*Výklad První epistolý Pavlovy Korintským*, 1940, s. 31. Doporučuji četbu s. 26-36 této skutečně příkladné theologické exegeze!) Obsahově jde o christocentrické, ano staurocentrické kázání, kázání „*Ježíše Krista ukřižovaného*“.

Pavlovskou větu „*Rozhodl jsem se totiž, že mezi námi nebudu znát nic než Ježíše Krista, a to Krista ukřižovaného*“ jsem si před devětadvaceti lety jako čerstvý absolvent theologické fakulty dal vytisknout na své ordinační oznámení – a pak jsem na celý pavlovský oddíl v ordinačním kázání s příznačnou mladickou jednostranností kázal. Pojímat evangelickou theologii jako theologii kříže je historicky podmíněná jednostrannost protestantismu; jako přeexponovaný paulinismus je to – v tom dávám katolickým theologům plně zapravdu – „*hereze protestantismu*“. Systematicko-theologická korektura Pavlovy věty by zněla: „*Neznat nic než Krista ukřižovaného a vzkříšeného*“. Ale list do korintského sboru není kompendium dogmatiky, kázání snese (DIETRICH BONHOEFFER ve své stručné homiletice: vyžaduje) občas nějaké to heretizování, vědomou jednostrannost.

Takové jednostrannosti, jsem přece protestant, se ovšem odvážím i dnes, jako stárnoucí. Moje theologie je pavlovská, je luterská. Není to „*theologie slávy*“, theologie, která by *stavěla víru na moudrosti lidské*, je to „*theologie kříže*“, theologie, která *zakládá víru na moci Boží*.

1.3. Moudrosti sice učíme, ale ne moudrosti světa a jenom dospělé ve víře.

No ještě aby cílem theologického snažení bylo něco jiného než moudrost! Je snad theologická fakulta debatní klub na hlavu padlých mimoňů, institucionalizovaný cvokhaus, „*asylum ignorantiae*“? I tato kaple je prosím součástí university, není to žádný exteritoriální prostor uvnitř universitní budovy, kde bychom si mohli dovolit pustit rozum na špacír. Obava velkého theologa 19. století (a pak že ve svých kázáních cituji napořád jen Bartha!) F.

SCHLEIEMACHERA, aby se v budoucnu nespárovala víra s barbarstvím a věda s nevěrou, je obavou každého evangelického theologa po Schleiermacherovi, ve 21. století neméně než ve století 20. nebo 19. Strašná představa: Na straně jedné nový ateismus bádajících a experimentujících přírodovědců, na straně druhé fundamentalismus fanatickým věřících! Budiž mně dovoleno prohlásit hodně nahlas: Theologie je záležitost *rozumu*; rozumu, pokud také *citu* a také *vůle*, pak citu a vůle *v souhře s rozumem*! V theologii myslíme rozumně. V theologii mluvíme rozumně. V theologii píšeme rozumně.

Na theologické fakultě se tedy necvičíme v nemoudrosti, nýbrž učíme moudrosti. To znamená také: ne *dovednostem*! Výuka dovedností je věcí manažerských institutů, obchodních akademií, průmyslovek všeho druhu. Na universitě se skrze dovednosti učíme moudrosti. Všechna exegeze a hermeneutika, o gramatice ani nemluvě jsou pouze prostředkem, nikoli cílem. Moudrost, o kterou jde v theologii, ovšem není *moudrost tohoto věku* či *moudrost vládců tohoto věku*. Teď ovšem opět pozor! Apoštol si tu nebere na mušku špičkovou antickou filosofii, Platóna nebo Aristotela, a vlastně ani ne populárnější antické filosofování, Epiktéta, Seneku nebo Marka Aurelia, nýbrž pokleslou duchovní literaturu, tehdejší obdobu toho, co nám dnes nabízejí knihkupci v regálech „Duchovní literatura“ nebo „Esoterika“: kuchařky šťastného života na zemi krytého zlatem nebeského požehnání. Takovouto pseudotheologii nakonec poznáte podle nechuti, ano odporu podobných pseudotheologů k ukřižovanému Kristu. Jejimi vyznavači jsou ti, kdo „*ukřižovali* – a stále křižují – *Pána slávy*“. Moudrost, již učíme – alespoň doufám, že učíme – je *moudrost Boží*. Jako taková není náhodně časná, nýbrž od věčnosti naplánovaná, a především: ne soteriologicky neutrální, nýbrž předznamenána soteriologickým plusem. Podle Pavla je *skrytá v tajemství*, LUTHER by řekl, že je „*revelata sub contrario*“, zjevená ve svém protikladu, konkrétně: „*abscondita in cruce*“, v kříži jednoho palestinského žida; BARTH by dodal, že „*zjevená neznamená zjevná*“. Boží moudrost není nikde na světě „*public domain*“, kterou bychom si mohli „*vygooglovat*“.

Snad bych měl říci něco málo i k těm *dospělým, zralým* (řecky dokonce: *dokonalým*) *ve víře*. Takových dnes na theologických fakultách nenajdete nikde ve světě mnoho, snad někde v evangelikálních seminářích, ale tím my přece nejsme. Zaplať Pán Bůh, když je dnešní student/ka doma alespoň v základech křesťanské víry, když má odkud dělat „*pokroky*“! Jestliže jsem řekl „*základ*“, pak tím myslím opravdu onen základní kámen křesťanské víry, jímž je Kristus Ukřižovaný a Zmrtvýchvstalý. Řečeno parafrází jedné věty z BARTHOVÝCH posledních univerzitních přednášek, z jeho *Uvedení do evangelické theologie* (1962, čes. př. srov. s. 271): Ježíš Kristus – ač to zní někdy neuvěřitelně, ale je tomu už tak – zemřel koneckonců i za nás theology a také pro nás vstal z mrtvých a je tedy i naší nadějí.

3. Co člověku ani na mysl nepřišlo

O tom, že k vám přicházím *sláb*, ano (kierkegaardovsky) *s bázní a chvěním*, mně můžete, ale taky nemusíte věřit. Trochu se už známe, moc se zatím neznáme. Že při všem intelektualismu tady každou středu v poledne půjde o mnohem víc než o rozumování, vysvítá ze slov, jimiž Pavel svou řeč o „*ukřižovaném Bohu*“ – snad si smím takto posloužit názvy proslulých knih JÜRGENA MOLTMANNA – stočil k „*theologii naděje*“. Posledním a vlastním cílem Boží moudrosti není naše zmoudření, nýbrž *naše oslavení*. Oslavení jednou a tam, ale oslavení zakusitelné už teď a tady. Proto budeme každou první středu v měsíci a až nastane čas adventní, vánoční, postní a velikonoční – což obnáší nemalou část našich bohoslužeb v zimním semestru a snad všechny naše bohoslužby v letním semestru – pak vždycky slavít svatou Večeři Páně. U prostřeného Kristova stolu totiž smíme předběžně v podobě upoutávky zahlédnout, v podobě ochutnávky okusit, *co oko nevidalo a ucho neslychalo, co ani člověku na mysl nepřišlo, co Bůh připravil těm, kdo ho milují*. Amen.